

APOŠTOLSKÁ KONŠTITÚCIA*
PÁPEŽA PAVLA VI.

INDULGENTIARUM DOCTRINA

KTOROU SA VYHLASUJE
REVIDOVANIE POSVÄTNÝCH ODPUSTKOV

BISKUP PAVOL
SLUHA SLUHOV BOŽÍCH
NA VEČNÚ PAMIATKU

I.

1. Náuka o odpustkoch a odpustková prax, ktoré sú po mnohé stáročia prítomné v Katolíckej cirkvi, majú pevný základ v Božom zjavení¹, ktoré nám odovzdali apoštoli a „v Cirkvi sa zveľaďuje pomocou Ducha Svätého“, zatiaľ čo „[Cirkev] v priebehu vekov neprestajne smeruje k plnosti Božej pravdy, kým sa na nej nesplnia Božie slová“.²

Presné pochopenie tejto náuky a jej blahodarné využitie si však nutne vyžaduje, aby boli pripomenuté niektoré pravdy, ktoré ako také Cirkev vždy verila a ktoré biskupi, nástupcovia apoštolov, a na prvom mieste rímski biskupi, nástupcovia svätého Petra, v priebehu stáročí učili a až doteraz učia tak prostredníctvom pastoračnej praxe, ako aj prostredníctvom vieroučných dokumentov.

2. Je Bohom zjaveným učením, že hriechy majú za následok tresty pochádzajúce od Božej svätosti a spravodlivosti. Tieto tresty treba odpykať buď na tejto zemi bolesťami, súženiami a nešťastiami tohto života,³ predovšetkým však smrťou, alebo po smrti ohňom a trápením, čiže

¹ Porov. TRIDENTSKÝ KONCIL, XXV. zasadnutie, *Dekrét o odpustkoch*: „Moc udeľovať odpustky dal Cirkvi Kristus a Cirkev využívala túto jej božsky zverenú moc už od najstarších čias“: DS (= Denzinger-Schönmetzer) 1835; porov. *Mt* 28, 18.

² DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL, dogmatická konštitúcia o Božom zjavení *Dei verbum*, čl. 8: *AAS* 58 (1966), s. 821; porov. PRVÝ VATIKÁNSKY KONCIL, dogmatická konštitúcia o katolíckej viere *Dei Filius*, kap. 4 *De fide et ratione*: DS 3020.

³ Porov. *Gn* 3, 16 – 19: „Žene [Boh] povedal: ‚Veľmi rozmnožím tvoje trápenia a ťarchavosť; v bolesti budeš rodiť deti, a hoci budeš po mužovi túžiť, on bude vládnuť nad tebou.‘ A Adamovi povedal: ‚Preto, že si poslušol hlas svojej ženy a jedol si zo stromu, o ktorom som ti prikázal: ‚Nesmieš z neho jesť‘, nech je prekliata zem pre teba; s námahou sa z nej budeš živiť po všetky dni svojho života. Trnie a bodľáče ti bude rodiť... V pote svojej tváre budeš jesť svoj chlieb, kým sa nevrátiš do zeme, z ktorej si bol vzatý, lebo prach si a na prach sa obrátiš.‘“

Porov. tiež *Lk* 19, 41 – 44; *Rim* 2, 9; *1 Kor* 11, 30.

Porov. AUGUSTÍN, *Enarr. in Ps. LVIII*, 1, 13: „Každá nepravosť, nepatrná či veľká, musí byť v každom prípade odpykaná buď samotným človekom, ktorý koná pokánie, alebo Bohom, ktorý za ňu trestá.“: CCL 39, s. 739; PL 36, 701.

očistnými trestami.⁴ Preto veriaci boli vždy presvedčení, že tých, čo kráčajú cestou zla, postihujú mnohé nepríjemnosti, ťažkosti a že trpia mnohé škody.⁵

Tieto tresty človeku ukladá spravodlivý a milosrdný Boží súd kvôli očisteniu duše, ochrane mravného poriadku a obnove Božej slávy v jej plnej veľkoleposti. Veď každý hriech zapríčiňuje narušenie univerzálneho poriadku, ktorý ustanovil Boh vo svojej nevýslovnej múdrosti a nekonečnej láske, a spôsobuje zničenie veľkých dobier tak vzhľadom na hriešnika samého, ako aj vzhľadom na ľudské spoločenstvo. Kresťania všetkých čias považovali vo svojom svedomí hriech nielen za prestúpenie Božieho zákona, ale – i keď nie vždy priamo a úplne jasne – aj za pohrdanie a zanedbávanie osobného priateľstva medzi Bohom a človekom,⁶ za skutočnú urážku Boha, ktorej rozsah ani nemožno vystihnúť, ba dokonca ako nevďačné odmietnutie tej lásky, ktorú Boh ponúkol ľuďom v Kristovi, ktorý nazval svojich učeníkov priateľmi, a nie sluhami.⁷

Porov. TOMÁŠ AKVINSKÝ, *S. Th. I – 2*, q. 87, a. 1: „Ak je hriech neusporiadaným úkonom, potom je zrejmé, že ktokoľvek hreší, koná v protiklade k určitému poriadku. Z toho potom plynie, že hriešnika postihuje samotný poriadok. Práve tento postih je trestom.“

⁴ Porov. *Mt* 25, 41 – 42: „Odíďte odo mňa, zlorečení, do večného ohňa, ktorý je pripravený diablu a jeho anjelom. Lebo som bol hladný, a nedali ste mi jesť.“; Porov. tiež *Mk* 9, 42 – 43; *Jn* 5, 28 – 29; *Rim* 2, 9; *Gal* 6, 6 – 8.

Porov. DRUHÝ LYONSKÝ KONCIL, zasadnutie IV, *Professio fidei Michaëlis Palaeologi imperatoris*: DS 856 – 858.

Porov. FLORENTSKÝ KONCIL, *Decretum pro Graecis*: DS 1304 – 1306.

Porov. AUGUSTÍN, *Enchiridion*, 66, 17: „Rovnako sa zdá, že mnohé viny na tejto zemi sú opomenuté a nie sú podrobené nijakému trestu; odplata za ne je však vyhradená pre budúcnosť. Nie nadarmo je táto budúcnosť nazývaná dňom súdu, v ktorom príde Sudca živých i mŕtvych. Niektoré viny sú však podrobené trestu už na tejto zemi: ak sme však týchto vín pozbavení, potom nám bezpochyby nebudú môcť škodiť v budúcom veku. Preto o niektorých z týchto časných trestov, ktoré v tomto veku postihujú hriešnikov, aby tak boli ich hriechy zničené a neboli ponechané k potrestaniu v deň súdu, vraví Apoštol (*I Kor* 11, 31 – 32): „Keby sme súdili sami seba, neboli by sme súdení. Ale keď sme súdení, Pán nás napráva, aby sme neboli odsúdení s týmto svetom“; ed. Scheel, Tübingen 1930, s. 42; PL 40, 263.

⁵ Porov. *Hermasov pastier*, príkaz 6, 1, 3: FUNK, *Patres Apostolici* 1, s. 487.

⁶ Porov. *Iz* 1, 2 – 3: „Synov som vychoval a vyvýchil, oni sa mi však spreneverili. Vól si pozná gazdu a osol jasle svojho pána; Izrael nepozná, môj ľud nepochopí.“ Porov. tiež *Dt* 8, 11; 32, 15 n.; *Ž* 105, 21; 118; *Múd* 7, 14; *Iz* 17, 10; 44, 21; *Jer* 33, 8; *Ez* 20, 27.

Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL, dogm. konšt. o Božom zjavení *Dei Verbum* 2: „Týmto zjavením sa teda neviditeľný Boh (porov. *Kol* 1, 15; *I Tim* 1, 17) vo svojej veľkej láske prihovára ľuďom ako priateľom (porov. *Ex* 33, 11; *Jn* 15, 14 – 15) a sa s nimi stýka (porov. *Bar* 3, 38), aby ich pozval a prijal do svojho spoločenstva“: AAS 58 (1966), s. 818. Porov. *tamže* 21, s. 827 – 828.

⁷ Porov. *Jn* 15, 14 – 15.

Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL, pastorálna konštitúcia o Cirkvi v súčasnom svete *Gaudium et spes*, čl. 22, AAS 58 (1966), s. 1042; a dekrét o misijnej činnosti Cirkvi *Ad gentes divinitus*, čl. 13: AAS 58 (1968), s. 962.

3. Kvôli úplnému odpusteniu a plnej náprave hriechov je teda nutné nielen to, aby srdce úprimným obrátením bolo obnovené priateľstvom s Bohom a aby bola vynahradená urážka spôsobená jeho múdrosťou a dobrotou, ale aj to, aby všetky osobné i spoločenské dobré, ktoré hriech zničil alebo poškodil, boli naplno obnovené buď dobrovoľne vykonanou nápravou, čo sa nezaobíde bez určitých ťažkostí, alebo prijatím trestov uložených Božou spravodlivosťou a jeho najsvätejšou múdrosťou, vďaka ktorým potom v celom svete zažiarí svätosť a jas Božej slávy. Existencia týchto trestov a ich veľkosť nám dávajú pochopiť, akou nemúdrosťou a akým zlom je hriech a aké hrozné má následky.

Skutočnosť, že i po odpustení viny môžu zostávať, a tiež aj často naozaj zostávajú tresty k odpykaniu alebo pozostatky hriechu k očisteniu,⁸ veľmi jasne dokladá náuka o očistci. Podľa nej duše tých zomrelých, ktorí „prešli ako opravdivo kajúci do druhého života v Božej láske ešte predtým, než naplno zadostučinili všemožnými plodmi pokánia za to, čím sa previnili, i za to, čo zanedbali“,⁹ znášajú po smrti očistné tresty. Túto istú skutočnosť dobre dokladajú liturgické modlitby, ktorými sa odpradáva spoločnosť kresťanov prístupujúcich k stolu Pána obracajú na Boha: „Aby my, ktorí sme pre svoje hriechy spravodlivo trestaní, pre slávu tvojho mena boli sme milosrdne oslobodení.“¹⁰ Treba ešte podotknúť, že všetci ľudia

⁸ Porov. Nm 20, 12: „Pán povedal Mojžišovi a Áronovi: Pretože ste mi neverili a neoslávili ste ma pred očami Izraelitov, nevediete tento ľud do krajiny, ktorú im dám.“

Porov. Nm 27, 13 – 14: „Pozri si ju! Aj ty sa pripojíš k svojmu ľudu tak, ako sa pripojil tvoj brat Áron, lebo ste sa zdráhali osláviť ma na púšti Sin pred očami ľudu, keď sa búril proti mne pre vodu.“

Porov. 2 Sam 12, 13 – 14: „Dávid povedal Nátanovi: ‚Zhrešil som proti Pánovi.‘ A Nátan vravel Dávidovi: ‚Aj Pán ti odpustil hriech. Nezomrieš. Že si však touto vecou zaviniť rúhanie u Pánových nepriateľov, syn, ktorý sa ti narodí, iste zomrie.‘“

Porov. INOCENT IV., *Instructio pro Graecis*: DS 838.

Porov. TRIDENTSKÝ KONCIL, VI. zasadnutie, kán. 30: „Ak niekto tvrdí, že akémukoľvek hriešnikovi, ktorý obdržal milosť ospravedlnenia, bola odpustená vina a bol z neho stiahnutý večný trest, takže už nezostane postihnutý nijakým časným trestom, ktorý treba odpykať buď v tomto svete alebo v budúcom v očistci ešte predtým, než sa mu otvorí vstup do nebeského kráľovstva, nech je exkomunikovaný“: DS 1580; porov. tiež DS 1689, 1693.

Porov. AUGUSTÍN, *In Io. ev. tr.*, 124, 5: „Človek je nútený znášať (taký život) i po odpustení svojich hriechov, hoci je pravda, že príčinou, pre ktorú sa nachádza uprostred týchto bied, je prvotný hriech. Je skutočnosťou, že i po odpustení viny dlho pretrváva trest, a to preto, aby nik nepodceňoval vinu, keby s ňou skončil i trest. Človek musí znášať určitú dobu trest, i keď už na ňom nelipne vina, ktorá ho urobila hodným večného zavrhnutia, a to kvôli tomu, aby sa tak prejavila úbohosť, ktorú si zaslúžil, ďalej kvôli tomu, aby sa napravoval tento časný život, a napokon kvôli tomu, aby sa človek cvičil v trepezlivosti; dočasne človeka postihuje trest, kvôli čomu hriešnika už nebude ťažiť vina, pre ktorú si zaslúži trvalé odsúdenie.“: CCL 36, s. 683 – 684; PL 35, 1972 – 1973.

⁹ Porov. DRUHÝ LYONSKÝ KONCIL, IV. zasadnutie: DS 856.

¹⁰ Porov. *Rímsky misál*, Orácia na Prvú predpôstnu nedeľu (Nedeľa Septuagézimy): „Prosby svojho ľudu, prosíme, Pane, milostivo vyslyš: aby my, ktorí sme pre svoje hriechy spravodlivo trestaní, pre slávu tvojho mena boli sme milosrdne oslobodení.“

Porov. *tamže*, Orácia nad ľuďmi v pondelok po Prvej pôstnej nedeľi: „Rozviaž, prosíme, Pane, putá našich hriechov a milostivo odvráť čokoľvek si za ne zaslужujeme.“

putujúci na tejto zemi, sa dopúšťajú aspoň ľahkých hriechov,¹¹ takže všetci potrebujú Božie milosrdenstvo, aby boli oslobodení od trestov za hriechy.

II.

4. Z dôvodu skrytého a láskavého tajomstva Božieho rozhodnutia jestvuje medzi ľuďmi určité nadprirodzené spojenie, takže hriech jedného škodí ostatným a svätosť jedného ostatným prináša dobrodenie.¹² Takýmto spôsobom si veriaci v Krista vzájomne poskytujú pomoc pri dosahovaní nadprirodzeného cieľa. Svedectvo tejto solidarity sa prejavuje v samom Adamovi, ktorého hriech prechádza „plodením“ na všetkých ľuďoch. Ale dokonalejším princípom, základom a príkladom tejto nadprirodzenej solidarity je sám Kristus, do spoločenstva s ktorým nás Boh povolal.¹³

Porov. *tamže*, Postkomúnia na Tretiu pôstnu nedeľu: „Od všetkých priestupkov a nebezpečenstiev, prosíme, Pane, milostivo oslobod' nás, ktorým udeľuješ účasť na toľkom tajomstve.“

¹¹ Porov. *Jak* 3, 2: „Veď všetci sa prehrešujeme v mnohom.“

Porov. *I Jn* 1, 8: „Ak hovoríme, že nemáme hriech, klameme sami seba a nie je v nás pravda.“ Kartáginská synoda komentuje tento výrok nasledovne: „Potvrďujeme to, čo vraví evanjelista Ján: „Ak hovoríme, že nemáme hriech, klameme sami seba a nie je v nás pravda. Ktokoľvek by teda vykladal tento výrok tak, že je treba vyznávať hriech iba kvôli pokore a nie kvôli skutočnosti, nech je exkomunikovaný.“: DS 228.

Porov. TRIDENTSKÝ KONCIL, VI. zasadnutie, *Decr. de iustificatione*, kap. 11: DS 1537.

Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL, dogmatická konštitúcia o Cirkvi *Lumen gentium*, čl. 40: „Keďže sa však všetci v mnohom prehrešujeme (porov. *Jak* 3, 2), neprestajne potrebujeme Božie milosrdenstvo a každodenne sa musíme modliť: ‚A odpusť nám naše viny‘ (*Mt* 6, 12).“: AAS 57 (1965), s. 45.

¹² Porov. AUGUSTÍN, *De bapt. contra Donat.*, 1, 28: PL 43, 124.

¹³ Porov. *Jn* 15, 5: „Ja som vinič, vy ste ratolesti. Kto ostáva vo mne a ja v ňom, prináša veľa ovocia.“

Porov. *I Kor* 12, 27: „Vy ste Kristovo telo a jednotlivo ste údy.“ Porov. tiež *I Kor* 1, 9 a 10, 17; *Ef* 1, 20 – 23 a 4, 4.

Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL, dogmatická konštitúcia o Cirkvi *Lumen gentium*, čl. 7: AAS 57 (1965), s. 10 – 11.

Porov. PIUS XII., encyklika *Mystici corporis*: „Cez toto odovzdávanie Kristovho ducha dochádza k tomu, že Cirkev sa stáva akoby plnosťou a doplnením Vykupiteľa. Kristus teda istým spôsobom a z každého ohľadu dochádza k plnosti v Cirkvi (porov. TOMÁŠ AKVINSKÝ, *Comm. in epist. ad Eph.*, 1, lect. 8). Týmito slovami sa teda dotýkame samotného dôvodu, že prečo ... mystická hlava, ktorou je Kristus, a Cirkev, ktorá na tejto zemi reprezentuje jeho osobu ako druhý Kristus, tvoria jediného nového človeka, v ktorom sa v pokračovaní spásneho diela kríža spájajú nebo a zem. Ide o dôvod, kvôli ktorému môžeme ako v syntéze povedať: Kristus je celý ako hlava a telo.“: DS 3813; AAS 35 (1943) 35, s. 230-231.

Porov. AUGUSTÍN, *Enarr. 2 in Ps. XC*, 1: „Náš Pán Ježiš Kristus, úplný a dokonalý človek, je zároveň hlavou i telom: Hlavu poznávame v tom človekovi, ktorý sa narodil z Márie Panny... Ten je hlavou Cirkvi. Jeho telom je Cirkev, a to nie iba tá Cirkev, ktorá je tu, ale aj tá, ktorá je prítomná v celom svete; nie iba tá Cirkev, ktorá existuje teraz, ale aj tá Cirkev, ktorá je od samého Ábela až po tých, ktorí sa pred koncom sveta ešte narodí a budú veriť v Krista. Ide teda o všetok svätý ľud

5. Ved' Kristus, ktorý „sa nedopustil hriechu“ a „trpel za vás“¹⁴, niesol naše choroby a vzal na seba naše bolesti, „jeho ranami sme uzdravení“.¹⁵

Veriaci kresťania, ktorí nasledujú Kristove šľapaje,¹⁶ sa vždy usilovali o to, aby si na ceste, ktorá vedie k nebeskému Otcovi, navzájom pomáhali modlitbou, vzájomným zdieľaním duchovných dobier a uzmierujúcim pokáním. Nakoľko sa v nich roznechovala láska, natoľko napodobňovali trpiaceho Krista a niesli vlastný kríž, aby tak uzmierovali vlastné hriechy i hriechy tých druhých. Boli totiž presvedčení, že môžu pred Bohom, Otcom milosrdenstva, poskytovať pomoc svojim bratom pri dosahovaní spásy.¹⁷ To je prastará pravda ohľadom spoločenstva svätých,¹⁸ vďaka ktorej život každého Božieho dieťaťa je v Kristovi a skrze

patriaci k jedinému mestu. Toto mesto je Kristovým telom a sám Kristus je jeho hlavou“: CCL 39, s. 1266; PL 37, 1159.

¹⁴ Porov. *1 Pt 2*, 22 a 21.

¹⁵ Porov. *Iz 53*, 4 – 6; *1 Pt 2*, 21 – 25; *Jn 1*, 29; *Rim 4*, 25; 5, 9 n.; *1 Kor 15*, 3; *2 Kor 5*, 21; *Gal 1*, 4; *Ef 1*, 7 n.; *Hebr 1*, 3 atď.; *1 Jn 3*, 5.

¹⁶ Porov. *1 Pt 2*, 21.

¹⁷ Porov. *Kol 1*, 24: „Teraz sa radujem v utrpeniach pre vás a na vlastnom tele dopĺňam to, čo chýba Kristovmu utrpeniu pre jeho telo, ktorým je Cirkev.“

Porov. KLEMENT ALEXANDRIJSKÝ, *Lib. Quis dives salvetur*, 42: „Apoštol svätý Ján vyzýva na pokánie mladého zločinca slovami: „Ja dám Kristovi za teba náhradu. Keď to bude nutné, rád za teba položím svoj život práve tak, ako išiel Pán na smrť za nás. Poskytnem svoj život ako náhradu za tvoju spásu“: GCS *Clemens 3*, s. 190; PG 9, 650.

Porov. CYPRIÁN, *De lapsis 17*; 36: „Veríme, že pred naším Sudcom veľmi mnoho zmôžu zásluhy mučeníkov a skutky spravodlivých, až príde deň súdu, až sa uzavrie javisko tohto sveta a pred Kristom bude stáť v očakávaní jeho ľud... Kto koná pokánie, dobré skutky a modlí sa, môže obdržať milosrdenstvo a odpustenie, môže sa navyše tiež oprieť o to, čo pre ľud vyprosovali mučeníci a čo pre neho vykonali kňazi“: CSEL 31, s. 249 – 250 a 263; PL 4, 495 a 508.

Porov. HIERONYM, *Contra Vigilantium*, 6: „Vo svojom spise tvrdíš, že pokiaľ žijeme, môžeme prosieť jedni za druhých, avšak po smrti nemá byť vyslyšaná žiadna modlitba za druhých. Vychádzaš zo skutočnosti, že pokiaľ mučeníci žiadajú, aby sa stala spravodlivosť (porov. *Zjv 6*, 10), nemôžu popritom prosieť za druhých. Ak však apoštoli a mučeníci ešte v čase svojho pozemského života, teda v čase, keď musia myslieť na svoju spásu, môžu prosieť za bratov, prečo by sa nemali modliť za druhých po tom, čo obdržali odmenu za svoje víťazstvo a za svoj triumf?“: PL 23, 359.

Porov. BAZIL VEĽKÝ, *Homilia in martyrem Julittam 9*: „Treba teda plakať s tým, kto plače. Keď vidíš brata, ktorý pri pokání za svoje hriechy plače, ty musíš plakať rovnako spolu s ním a súcitiť s ním. Keď budeš mať účasť na ťažkostiach tých druhých, i ty budeš môcť naprávať svoje previnenia. Ten, kto úprimne prelieva slzy pre hriechy svojho brata, zároveň sa tým stará o seba... Musíš plakať pre hriech, lebo hriech je chorobou duše, ba smrťou nesmrteľnej duše, a preto vyvoláva hlbokú bolesť a ustavičné vzlykanie“: PG 31, 258 – 259.

Porov. JÁN ZLATOÚSTY, *In epist. ad Philipp. 1*, hom. 3, 3: „Nemáme len povrchne oplakávať tých, čo zomreli, tak ako nemáme mať iba povrchnú radosť z tých, čo žijú. Čo teda máme robiť? Musíme oplakávať hriešnikov nielen vtedy, keď umreli, ale aj v čase ich života; a musíme sa tešiť zo spravodlivých nielen keď žijú, ale aj potom, keď zomrú“: PG 62, 223.

Krista podivuhodným putom spojený so životom všetkých bratov kresťanov v nadprirodzenej jednote Kristovho tajomného tela akoby v jednej tajomnej osobe.¹⁹

Takýmto spôsobom sa prejavuje „poklad Cirkvi“,²⁰ ktorý však nie je akoby súhrn dobier na spôsob hmotného bohatstva, ktoré sa hromadí v priebehu storočí, ale je to nekonečná a nevyčerpatel'ná hodnota, ktorú majú u Boha zadosťučinenia a zásluhy Krista Pána obetované za to, aby celé ľudstvo bolo oslobodené od hriechu a dosiahlo spoločenstvo s Otcem; je to sám Kristus Vykupiteľ, v ktorom sú a pretrvávajú zadosťučinenia a zásluhy jeho vykúpenia.²¹ Do tohto pokladu patrí okrem toho aj naozaj nesmierna, nezmerateľná a stále nová hodnota, ktorú majú pred Bohom modlitby a dobré skutky preblahoslavenej Panny Márie a všetkých svätých, ktorí kráčali v šľapajach Krista Pána vďaka jeho milosti, a tak sa posvätili a

Porov. TOMÁŠ AKVINSKÝ, *S. Th.* 1 – 2, q. 87, a. 8: „Keď hovoríme o náhrade zadosťučinenia, ktoré niekto dobrovoľne berie na seba, môže sa stať, že určitý človek nesie dlh niekoho iného, keďže obidvaja určitým spôsobom tvoria jednu jedinú skutočnosť... Pokiaľ však hovoríme o treste uloženom za hriech, ak je naozaj trestom, potom platí, že každý človek je trestaný iba za vlastné hriechy, lebo každý hriechny skutok je vždy niečím osobným. Keď napokon hovoríme o treste, ktorý má liečebný cieľ, potom sa môže stať, že jeden človek je trestaný za hriechy niekoho iného. Ved' bolo povedané, že strata hmotných dobier, alebo dokonca strata tela, sú rovnako liečebnými trestami, ktoré vedú k spásu duše. Nemožno teda vylúčiť, že niekto môže znášať také tresty vinou hriechu niekoho iného, a to tak zo strany Boha, ako aj zo strany človeka.“

¹⁸ Porov. LEV XIII., *Mirae caritatis*: „Spoločenstvo svätých v skutočnosti nie je ničím iným... než vnútornou a vzájomnou výmenou pomoci, odčíňovania, modlitieb a milostí medzi veriacimi, či už sa nachádzajú v nebi, alebo v očistnom ohni, alebo sú ešte pútnikmi na tejto zemi. Títo všetci spoločne tvoria jediné nebeské mesto, ktorého hlavou je Kristus a dušou láska“: *Acta Leonis XIII*, 22 (1902), s. 129; DS 3363.

¹⁹ Porov. *1 Kor* 12, 12 – 13: „Lebo ako je jedno telo a má mnoho údov, ale všetky údy tela sú jedno telo, hoci je ich mnoho, tak aj Kristus. Ved' my všetci... boli sme v jednom Duchu pokrstení v jedno telo.“

Porov. PIUS XII., encyklika *Mystici corporis*: „A tak [Kristus] žije istým spôsobom v Cirkvi, aby ona jestvovala akoby druhý Kristus. To tvrdí aj Učiteľ národov, keď v *Liste Korint'anom* bez akéhokolvek ďalšieho pridávania Cirkev nazýva „Kristom“ (porov. *1 Kor* 12, 12) napodobňujúc tak samého Učiteľa, ktorý mu z neba zvolal, keď [Pavol] prenasledoval Cirkev: „Šavol, Šavol, prečo ma prenasleduješ?“ (porov. *Sk* 9, 4; 22, 7; 26, 14). Ba ak veríme [Gregorovi] Nyssenskému, apoštol často nazýva Cirkev „Kristom“ (porov. *De vita Moysis*, PG 44, 385). A nie je vám, ctihodní bratia, neznámy ani výrok svätého Augustína: „Kristus hlása Krista“ (porov. *Sermones* 354, 1; PL 39, 1563)“: AAS 35 (1943) s. 218.

Porov. TOMÁŠ AKVINSKÝ, *S. Th.* 3, q. 48, a. 2; q. 49, a. 1.

²⁰ Porov. KLEMENT VI., jubilejná bula *Unigenitus Dei Filius*: „Jednorodný Boží Syn skutočne... obstaral bojujúcej Cirkvi poklad a zveril ho blaženému Petrovi, kľučiarovi neba, a jeho nástupcom, svojim zástupcom na zemi, aby z neho rozdeľovali veriacim s cieľom ich spásy... Je známe, že ďalší vzrast tohto pokladu predstavujú zásluhy blahoslavenej Božej Matky a všetkých vyvolených, od prvého až po posledného spravodlivého...“: DS 1025, 1026, 1027.

Porov. SIXTUS IV., encyklika *Romani Pontificis*: „My, ktorému je zhora udelená plnosť moci, želáme si poskytnúť pomoc a podporu dušiam v očistci tak, že budeme čerpať z pokladu univerzálnej Cirkvi, ktorý tvoria zásluhy Krista a svätých a ktorý nám bol zverený...“: DS 1406.

dokončili dielo milé Otcovi; takže keď pracovali na vlastnej spáse, prispeli aj k spáse svojich bratov v jednote tajomného tela.

„Všetci totiž, ktorí sú Kristovi a majú jeho Ducha, zlučujú sa do jednej Cirkvi a sú v ňom navzájom spojení (porov. *Ef* 4, 16). Spojenie putujúcich s bratmi, ktorí zosnuli v Kristovom pokoji, sa vôbec neprerušuje, ba podľa stálej viery Cirkvi spoluúčast'ou na duchovných dobrách sa posilňuje. Lebo svätí v nebi, tým, že sú dôvernejšie spojení s Kristom, väčšími upevňujú celú Cirkev vo svätosti... a mnohorakým spôsobom majú podiel na jej stálom raste (porov. *1 Kor* 12, 12 – 27). Už sú prijatí do blaženej vlasti a bývajú u Pána (porov. *2 Kor* 5, 8), skrze neho, s ním a v ňom neprestajne orodujú za nás u Otca a predkladajú mu zásluhy, ktoré získali na zemi skrze jediného Prostredníka medzi Bohom a ľuďmi, Krista Ježiša (porov. *1 Tim* 2, 5), tým, že slúžili vo všetkom Pánovi a na svojom tele dopĺňali, čo Kristovmu umučeniu ešte chýba k dobru jeho tela, čiže Cirkvi (porov. *Kol* 1, 24). Ich bratská starostlivosť nám teda veľmi pomáha v našej slabosti.“²²

Z tohto dôvodu existuje medzi veriacimi, ktorí už dosiahli nebeskú vlasť, a tými, ktorí odpykávajú [svoje] viny v očistci a tými, ktorí ešte putujú na zemi, nepochybne trvalé puto lásky a hojná výmena všetkých dobier, prostredníctvom ktorých odčisťovaním všetkých hriechov celého mystického tela je obmäkčená Božia spravodlivosť. Božie milosrdenstvo je tak pohnuté k odpusteniu, aby úprimne kajúci hriešnici mohli čo najskôr byť uvedení do plného užívania dobier Božej rodiny.

III.

6. Cirkev, ktorá si už od prvých čias uvedomuje tieto pravdy, poznala a tiež využívala rôzne cesty, aby sa jednotlivým veriacim dostávalo ovocie vykúpenia a aby veriaci spolupracovali na spáse svojich bratov, a tak sa celé telo Cirkvi pripravovalo v spravodlivosti a svätosti na definitívny príchod Božieho kráľovstva, keď Boh bude všetko vo všetkom (porov. *1 Kor* 15, 28).

Samotní apoštoli povzbudzovali svojich učeníkov, aby sa modlili za spásu hriešnikov.²³ Cirkev túto obyčaj sväto uchovávala,²⁴ a to hlavne vtedy, keď kajúcnici prosili o príhovor

Porov. LEV X., dekrét *Cum postquam* legátovi pápeža Kajetánovi de Vio: „...rozdávať z pokladu zásluh Ježiša Krista a svätých...“: DS 1448; porov. DS 1467 a 2641.

²¹ Porov. *Hebr* 7, 23 – 25; 9, 11 – 28.

²² DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogmatická konštitúcia o Cirkvi *Lumen gentium*, čl. 49: AAS 57 (1965), s. 54 – 55.

²³ Porov. *Jak* 5, 16: „Vyznávajte si teda navzájom hriechy a modlite sa jeden za druhého, aby ste ozdraveli. Lebo veľa zmôže naliehavá modlitba spravodlivého.“

Porov. *1 Jn* 5, 16: „Keď niekto vidí, že jeho brat pácha hriech, ktorý nevedie k smrti, nech prosí a Boh mu dá život, totiž tým, čo páchajú hriech, čo nevedie k smrti.“

²⁴ Porov. KLEMENT RÍMSKY, *Ad Cor* 56, 1: „I my sa teda modlime za tých, ktorí nejako poklesli, aby im bola daná poddajnosť a pokora tak, aby sa podvolili nie nám, ale Božej vôli. Jedine tak im opravdivo a dokonale pomôže príhovor, ktorý sa za nich koná pred Bohom a svätými“: FUNK, *Patres*

celého spoločenstva²⁵ a keď sa zomrelým pomáhalo príhovormi, hlavne eucharistickou obetou.²⁶ Aj dobré skutky, zvlášť tie, ktoré sú pre ľudskú slabosť namáhavé, bývali ponúkané Bohu za spásu hriešnikov.²⁷ A pretože utrpenia, ktoré mučeníci podstúpili pre vieru a Boží zákon, boli vo veľkej úcte, kajúcnici mali vo zvyku obracať sa na mučeníkov, aby im svojimi zásluhami pomáhali, aby tak od biskupov rýchlejšie obdržali uzmiernenie.²⁸ Modlitbám a dobrým skutkom spravodlivých sa prisudzovala taká veľká hodnota, že sa vyhlasovalo, že kajúcnik bol obmytý, očistený a vyslobodený za príspevia celého kresťanského ľudu.²⁹

Apostolici 1, s. 171.

Porov. *Umučenie svätého Polykarpa* 8, 1: „Keď potom skončil modlitbu, spomenul si na všetkých, s ktorými sa stretol – na malých i na veľkých, na slávnych i na nie slávnych, a na všeobecnú Cirkev celého sveta... : FUNK, *Patres Apostolici* 1, s. 321, 323.

²⁵ Porov. SOZOMENUS, *Hist. Eccl.* 7, 16: V rímskej cirkvi sa pri obradoch verejného pokánia po odslúžení slávnostných omši kajúcnici „vrhajú na zem, kvília a plačú. Vtedy biskup, sám rovnako plačúci, im vychádza v ústrety a s nimi sa i on vrhne na zem. Celé zhromaždenie chrámu pritom tiež vyznávajú svoje hriechy úprimne plače. Potom sa biskup ako prvý zdvihne zo zeme a vyzve, aby i veriaci povstali. Potom zaspieva predpísané modlitby za hriešnikov, ktorí konajú pokánie, a ich prepustí“: PG 67, 1462.

²⁶ Porov. CYRIL JERUZALEMSKÝ, *Catechesis* 23 (mystag. 5), 9; 10: „Ďalej sa modlíme za zosnulých svätých otcov a biskupov a všeobecne za všetkých, čo žili medzi nami, ktorí zomreli. Naozaj veríme, že práve toto je najúčinnější pomoc pre tie duše, za ktoré obetujeme naše modlitby, zatiaľ čo máme pred sebou svätý a k bázni pobádajúci obetný dar.“ Potom tento svätý Učiteľ pripomína obyčaj ponúknuť cisárovi veniec a to preto, aby udelil milosť tým, ktorí boli odsúdení do vyhnanstva, a zakončuje svoj príhovor: „Rovnakým spôsobom aj my obraciame k Bohu naše modlitby za zomrelých, i keď to boli hriešnici. Neponúkame mu však vence, veď mu predkladáme Krista obetovaného za naše hriechy a usilujeme sa o to, aby sme si naklonili dobrotivosť Boha a to tak k trpiacim ako aj voči nám.“: PG 33, 1115; 1118.

Porov. AUGUSTÍN, *Confessiones* 9, 12, 32: PL 32, 777 a 9, 11, 27: PL 32, 775; *Sermones* 172, 2: PL 38, 936; *De cura pro mortuis gerenda* 1, 3: PL 40, 593.

²⁷ Porov. KLEMENT ALEXANDRIJSKÝ, *Lib. Quis dives salvetur* 42: (Apoštol Ján pri obrátení mladého zločinca) „Následne začal prosiť Boha častými modlitbami a zápasil s tým mládencom v tom zmysle, že konal dlhé pôsty a jemne pôsobil na jeho myseľ mnohými presvedčivými rečami. Hovorí sa, že v tomto konaní neprestal, dokiaľ mladíka neprivedol pevne do lona Cirkvi...“: CGS 17, s. 189 – 190; PG 9, 651.

²⁸ Porov. TERTULIÁN, *Ad martyras* 1, 6: „Ono zmierenie, ktoré nemohli obdržať od Cirkvi, mali podľa zvyku niektorí vyprosovať od uväznených mučeníkov“: CCL 1, s. 3; PL 1, 695.

Porov. CYPRIÁN, *Epist. 18* (inde: 12), 1: „Domnievame sa, že je potrebné vyjsť v ústrety tým bratom, ktorí obdržali od mučeníkov list... (dosvedčujúci), že na nich mučeníci vložili ruky na znak pokánia, domnievam sa teda, že sa môžu v pokoji vrátiť k Pánovi, práve podľa priania mučeníkov, ako to vyjadrili vo svojich listoch“: CSEL 3, s. 523 – 524; PL 4, 265; porov. *Epist. 19* (inde 13), 2: CSEL 3, s. 525; PL 4, 267.

Porov. EUSÉBIUS CÉZAREJSKÝ, *Hist. Eccl.* 1, 6, 42: CGS *Eus.* 2, 2, 610; PG 20, 614 – 615.

Táto pomoc však nebola chápaná tak, ako by sa iba jednotliví veriaci vlastnými silami angažovali za odpustenie hriechov svojich bratov, ale skôr tak, že je to celá Cirkev ako jediné telo spojené so svojou hlavou Kristom, ktorá zadosťučíňuje vo svojich jednotlivých údoch.³⁰

Cirkev otcov bola navyše jednoznačne presvedčená, že toto spasiteľné dielo napĺňa v spoločenstve a pod autoritou pastierov, ktorých Duch Svätý ustanovil za biskupov, aby riadili Božiu Cirkev.³¹

Biskupi teda opatrne zvažovali každú záležitosť a určovali spôsob a mieru zadosťučinenia, ktoré bolo treba vykonať. Povoľovali však aj to, aby kánonické pokánia bolo nahradené inými skutkami, azda ľahšími, vhodnými spoločnému dobru a napomáhajúcimi nábožnosť, ktoré mohli vykonať samotní kajúnci a niekedy aj iní veriaci.³²

²⁹ Porov. AMBRÓZ, *De paenitentia* 1, 15: „...ved' niektorými skutkami (Božieho) ľudu je očistený a slzami ľudu obmytý ten, koho modlitby a plač ľudu oslobodzujú od hriechu a v ktorom očisťujú vnútorného človeka. Kristus totiž dal svojej Cirkvi moc, aby mohla skrze všetkých vyslobodzovať jednotlivcov. Tejto moci sa jej dostalo vďaka tomu, že prišiel Ježiš Kristus, aby ako jeden vykúpil všetkých“: PL, 16, 511.

³⁰ Porov. TERTULIÁN, *De paenitentia* 10, 5 – 6: „Telo sa nemôže tešiť, dokiaľ je trápené hoci len v jedinom svojom úde. Potom je teda potrebné, aby celé telo, ktoré trpí, usilovalo sa o nájdenie lieku. V jednom i v druhom úde je Cirkev a Cirkev je Kristus. Keď sa teda skláňaš pred kolenami svojich bratov, tak tým objímaš Krista a prosíš Krista; rovnako, ako keď bratia nad tebou prelievajú svoje slzy. Je to Kristus, ktorý trpí, je to Kristus, ktorý prosí Otca. A to, čo vyprosuje Kristus, býva ľahko obdržané“: CCL 1, s. 337; PL 1, 1356.

Porov. AUGUSTÍN, *Enarr. in Ps. LXXXV* 1: CCL 39, s. 1176 – 1177; PL 37, 1082.

³¹ Porov. *Sk* 20, 28; Porov. tiež TRIDENTSKÝ KONCIL, XXIII. zasadnutie, *Decretum de sacramento ordinis*, kap. 4: DS 1768; PRVÝ Vatikánsky koncil, IV. zasadnutie, dogmatická konštitúcia o Cirkvi *Pastor aeternus*, kap. 3: DS 3061; DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogmatická konštitúcia o Cirkvi *Lumen gentium*, čl. 20: AAS, 57 (1965), s. 23.

Porov. IGNÁC Z ANTIOCHIE, *Ad Smyrnaeus* 8, 1: „Bez biskupa nech sa nik neodvažuje konať to, čo sa týka Cirkvi“: FUNK, *Patres Apostolici* 1, s. 283.

³² Porov. PRVÝ NICEJSKÝ KONCIL, kán. 12: „... všetci tí, čo vo svätej bázni a v slzách znášaním ťažkostí a dobrými skutkami prejavujú... svoje obrátenie, keď uplynie stanovený čas nápravy, budú znova pripustení k Pánovmu stolu, a to kvôli modlitbám, pričom je dovolené, aby im biskup predpísal menej prísne pokánia...“: MANSI, *SS. Conciliorum collectio* 2, 674.

Porov. KONCIL V NEOCÉZAREI, kán. 3: *l. c.* 540.

Porov. INOCENT I., *Epist.* 25, 7, 10: PL 20, 559.

Porov. LEV VEĽKÝ, *Epist.* 159, 6: PL 54, 1138.

Porov. BAZIL VEĽKÝ, *Epist.* 217 (3. kánonická), 74: „Ak sa každý z tých, čo upadli do uvedených hriechov, konaním pokánia napraví, zaiste netreba odsudzovať toho, komu Božie milosrdenstvo zverilo moc zväzovať a rozväzovať, keď – po zvážení veľkosti pokánia vykonaného hriešnikom – bude povolnejší a skráti stanovený čas nápravy. Ved' príbehy, ktoré nachádzame vo Svätom písme, nás učia, že tí, čo konajú pokánia rozhodnejšie, pomerne rýchlo obdržia od Boha odpustenie“: PG 32, 803.

Porov. AMBRÓZ, *De paenitentia* 1, 15, n. 80 (pozri vyššie, pozn. č. 29).

IV.

7. Presvedčenie jestvujúce v Cirkvi, že pastieri Pánovho stáda môžu oslobodzovať jednotlivých veriacich od následkov hriechov prostredníctvom Kristových zásluh a zásluh svätých v priebehu stáročí pod vedením Ducha Svätého, ktorý ustavične oživuje Boží ľud, postupne viedlo k praxi odpustkov, čo predstavovalo skôr pokrok v cirkevnej náuke i disciplíne, než nejakú zmenu.³³ Na základe zjavenia tak vzišlo nové dobro v prospech veriacich i celej Cirkvi.

Zvyk udeľovania odpustkov sa postupne rozširoval a v dejinách Cirkvi sa stal značným javom hlavne vtedy, keď rímski biskupi rozhodli, že určité skutky, ktoré sú pre spoločné dobro Cirkvi vhodnejšie, môžu nahradiť celé pokánie.³⁴ Preto veriacim, „ktorí naozaj konali pokánie a vyznali sa zo svojich hriechov“ a vykonali určené kajúce skutky, udeľovali na základe „milosrdenstva všemohúceho Boha a... dôverujúc v zásluhy a autoritu apoštolov,“ a „na základe plnej apoštolskej moci“, „nielen úplné a čo najširšie, ale aj najúplnejšie odpustenie ich hriechov.“³⁵

„Lebo jednorodený Boží Syn naozaj... obstaral bojujúcej Cirkvi poklad a zveril ho blahoslavenému Petrovi, kľučiarovi neba, a jeho nástupcom, svojim zástupcom na zemi, aby z neho rozdeľovali veriacim pre ich spásu a aby ho z rozumných dôvodov milosrdne aplikovali na tých, čo sa kajali a vyznali zo svojich hriechov, odpustiac zostalý časný trest za hriechy niekedy úplne a inokedy čiastočne, či už všeobecným spôsobom alebo osobitným podľa toho, ako to sami v Pánu posúdili za najlepšie. Je známe, že ďalší vzrast tohto pokladu predstavujú zásluhy blahoslavenej Božej Rodičky a všetkých vyvolených.“³⁶

8. Toto odpustenie časných trestov za hriechy, ktoré už boli zničené čo do viny, sa vlastným menom nazýva „odpustok“.³⁷

³³ Porov. VINCENT LERINSKÝ, *Commonitorium primum* 23: PL 50, 667 – 668.

³⁴ Porov. CLERMONTSKÝ KONCIL, kán. 2: „Komukoľvek, kto sa z opravdivej nábožnosti a nie preto, aby si získal časť a zisk, odoberie do Jeruzalema, aby oslobodil Božiu cirkev, treba takúto púť pripočítať k dobru ako náhradu za akékoľvek iné pokánie.“: MANSI, *SS. Conciliorum collectio* 20, 816.

³⁵ Porov. BONIFÁC VIII., bula *Antiquorum habet*: „V jednom hodnovernom dokumente, ktorý pochádza z dávnych čias, stojí, že tým, čo prichádzajú ako pútnici do úctyhodnej baziliky kniežaťa apoštolov v Ríme, sa štedro udeľovalo odpustenie hriechov a odpustky. My teda... považujeme všetky tieto jednotlivé odpustenia a všetky tieto odpustky za platné a vhodné, a preto ich svojou apoštolskou autoritou potvrdzujeme a schvaľujeme... Dôverujúc v milosrdenstvo všemohúceho Boha a v zásluhy a v autoritu jeho apoštolov, na radu našich bratov a na základe plnej apoštolskej moci všetkým tým..., čo s úctou vstúpia do spomínaných bazilík, opravdivo vykonali pokánie a vyznali sa z hriechov... tak v tomto roku, rovnako i do budúcnosti pre každý jubilejný stý rok udeľujeme nielen úplné a čo najširšie, ale aj najúplnejšie odpustky...“: DS 868.

³⁶ KLEMENT VI., bula jubilea *Unigenitus Dei Filius*: DS 1025, 1026, 1027.

³⁷ Porov. LEV X., dekrét *Cum postquam*: „... nariaďujeme ti, aby si ostatných oboznámil s tým, čo učí rímska cirkev, ktorú ostatné cirkvi musia nasledovať ako svoju matku: totiž, že rímsky biskup ako

Odpustky majú čosi spoločné s inými prostriedkami alebo cestami určenými na odstránenie toho, čo zostáva v človeku z hriechu, ale súčasne sa však od oných ostatných prostriedkov jasne odlišujú.

Cirkev v odpustkoch, používajúc svoju moc ako služobníčka Kristovho vykúpenia, nielenže sa modlí, ale autoritatívnym zásahom udeľuje veriacemu, ktorý je náležite disponovaný, z pokladu zadosťučinení Kristových a svätých to, čo je potrebné na odpustenie časného trestu.³⁸

Cieľom, pre ktorý si cirkevná autorita predkladá za úlohu udeľovať odpustky, je nielen to, aby veriacim pomohla odpykať tresty za hriechy, ale aj to, aby týchto veriacich podnietila ku konaniu skutkov nábožnosti, kajúcnosti a lásky, zvlášť k takým skutkom, ktoré vedú k vzrastu viery a k spoločnému dobru.³⁹

Keď potom veriaci aplikujú odpustky na spôsob príhovoru za zomrelých, vynikajúcim spôsobom tým pestujú lásku, a zatiaľ čo pozdvihujú myseľ k nebu, zároveň uvádzajú veci tohto sveta do správnejšieho poriadku.

nástupca kľučiaru Petra, ktorý je zástupcom Ježiša Krista na tejto zemi, mocou kľúčov, do ktorej patrí otvoriť nebeské kráľovstvo tak, že vo veriacich v Krista je odstránené to, čo vstupu do neho bráni (čiže vina a trest za aktuálne hriechy; vina sa odpúšťa prostredníctvom sviatosti pokánia, avšak časný trest za aktuálne hriechy uložený Božou spravodlivosťou sa odpúšťa prostredníctvom cirkevných odpustkov), že teda rímsky biskup má moc, aby z rozumných dôvodov udeľoval odpustky z prebohatého prameňa Kristových zásluh a zásluh svätých tým, čo veria v Krista, sú zjednotení putom lásky a patria medzi údy Kristovho tela, či už sú v tomto živote, alebo v očistci. Bolo obvyklé, že pri udeľovaní odpustkov mocou apoštolskej autority z pokladu Kristových zásluh a zásluh svätých tak živým, ako aj zosnulým, tieto odpustky sa udeľovali [živým] na spôsob rozhrešenia, alebo prenášali [na zosnulých] na spôsob prosebnej modlitby. A preto všetci, tak živí ako aj mŕtvi, ktorí úprimne takýmto spôsobom došli k získaniu všetkých týchto odpustkov, boli oslobodení od toľkých trestov uložených podľa Božej spravodlivosti za aktuálne hriechy, koľko prináleží udeleným a získaným odpustkom“: DS 1447 – 1448.

³⁸ Porov. PAVOL VI., list *Sacrosancta Portiunculae*: „Odpustky udeľované Cirkvou kajúcnikom sú prejavom onoho podivuhodného spoločenstva svätých, ktoré jediným putom Kristovej lásky tajomne spája blahoslavenú Pannu Máriu a veriacich v Krista, ktorí buď už víťazne došli do neba, alebo sa nachádzajú v očistci, alebo putujú na tejto zemi. Ved' odpustky udeľované prostredníctvom Cirkvi umenšujú alebo úplne odstraňujú trest, ktorý človeku určitým spôsobom bráni v tom, aby dosiahol vnútornejšie a užšie spojenie s Bohom. Kajúci veriaci tak v tomto zvláštnom prejave lásky Cirkvi nachádzajú účinnú pomoc, aby mohol odložiť starého človeka a obliecť si človeka nového, čo sa obnovuje, aby mal pravé poznanie podľa obrazu toho, ktorý ho stvoril“ (Kol 3, 10)“: AAS 58 (1966), s. 633 – 634.

³⁹ Porov. PAVOL VI., *Tamže*: „Cirkev vychádza v ústrety tým veriacim, ktorí v duchu kajúcnosti sa usilujú o to, aby dosiahli ‚vnútornú premenu‘; totiž potom, čo zhrešili, túžia, aby znova nadobudli onú svätosť, ktorou boli po prvý raz zaodetí v krste. Cirkev tým, že udeľuje odpustky, akoby materinským objatím podopiera svojich slabých a chorých synov. Odpustky teda nie sú určitým druhom skratky, ktorá by umožňovala obísť nevyhnutné pokánia za hriechy; ide skôr o pevnú oporu, ktorú jednotliví veriaci, vedomí si svojej vlastnej slabosti, a preto v hlbokkej pokore, nachádzajú v mystickom Kristovom tele, ktoré ako celok ‚sa láskou, príkladom a modlitbami pričiňuje o ich obrátenie‘ (dogm. konšt. o Cirkvi *Lumen gentium*, kap. 2, čl. 11)“: AAS 58 (1966), s. 632.

Učiteľský úrad Cirkvi predložil túto náuku v rôznych dokumentoch.⁴⁰ V odpustkovej praxi sa niekedy objavovali zneužitia. „Kvôli nevhodným a nadbytočným udeľovaniam odpustkov“ bývala znehodnocovaná moc kľúčov a oslabované kajúce zadosťučinenie,⁴¹ kvôli „nedovoleným ziskom“ bývala tiež pošpinená sama odpustková prax.⁴² Cirkev však zavrhuje a naprávajúc toto zneužitie „učí a stanovuje, aby táto prax bola v Cirkvi zachovaná, pretože je veľmi užitočná pre spásu kresťanského ľudu a bola schválená svätými koncilmi a postihuje exkomunikáciou tých, čo odpustky považujú za čosi neužitočné, alebo upierajú Cirkvi právomoc ich udeľovať“.⁴³

⁴⁰ KLEMENT VI., bula jubilea *Unigenitus Dei Filius*: DS 1026.

KLEMENT VI., list *Super quibusdam*: DS, 1059.

MARTIN V., bula *Inter cunctas*: DS 1266.

SIXTUS IV., bula *Salvator noster*: DS 1398.

SIXTUS IV., encyklika *Romani Pontificis provida*: „Chceli sme všetko jasne vyložiť a tak predísť pohoršeniam a omylom... v našich listoch sme napísali prelátom... aby veriacim vysvetlili, že úplné odpustky sme udelili dušiam v očistci na spôsob prosebnej modlitby. A to všetko nie v tom zmysle, že kvôli vyššie zmieneným odpustkom by mali byť veriaci odvádzaní od skutkov nábožnosti a lásky, ale v tom zmysle, že odpustky majú prispievať na spôsob prosebnej modlitby k spásu duší. Tieto odpustky mali pôsobiť tak, aby nábožné modlitby boli prednášané a almužny obetované za spásu tých istých duší v očistci... Tým sme vôbec nemienili, nemienime a mieniť nebudeme, aby odpustky neprospievali alebo neplatili väčšmi než almužny a modlitby, alebo žeby almužny a modlitby platili a prospievali rovnako ako odpustky udelené na spôsob prosebnej modlitby. Veď dobre vieme, že modlitby, almužny a odpustky udelené (dušiam) na spôsob prosebnej modlitby sú vzájomne odlišné záležitosti. Iba sme povedali, že odpustky platia tak ... ako almužny a modlitby, lebo modlitby a almužny platia na spôsob prosebnej modlitby za duše. My, keďže nám bola zhora daná plnosť moci, v túžbe prispieť prosebnou modlitbou na pomoc dušiam v očistci, čerpajúc z pokladu univerzálnej Cirkvi, v ktorej sú zásluhy Krista a svätých a ktorý nám bol zverený, udelili sme teda tieto odpustky“: DS 1405 – 1406.

LEV X., bula *Exsurge Domine*: DS 1467 – 1472.

PIUS VI., konštitúcia *Auctorem fidei*, veta č. 40: „Veta, v ktorej sa tvrdí, že ‚presným zmyslom odpustkov nie je nič iné, než odpustenie časti pokánia, ktoré ukladajú hriešnikovi príslušné kánony‘; ako by odpustky okrem jednoduchého odpustenia kánonického pokánia nemali žiadny význam vzhľadom na odpustenie časného trestu uloženého Božou spravodlivosťou za osobné hriechy; táto veta sa považuje za opovážlivú a znevažujúcu Kristove zásluhy. Preto bola aj zavrhnutá ako 19. článok Lutherovho učenia“: DS 2640. Taktiež aj veta 41, v ktorej sa tvrdí, že „scholastici namyslení na svoju precíznosť zaviedli nesprávne chápanie Kristových zásluh a zásluh svätých, a tak nahradili jasný pojem kánonického trestu nejasnou a falošnou aplikáciou zásluh“; ako keby poklady Cirkvi, z ktorých čerpá pápež pri udeľovaní odpustkov, neboli Kristovými zásluhami a zásluhami svätých; aj táto veta ako nepravdivá, opovážlivá a urážlivá vzhľadom na Kristove zásluhy a zásluhy svätých, bola zavrhnutá ako 17. článok Lutherovho učenia“: DS 2641. Rovnako aj veta 42, v ktorej sa tvrdí, že „je ešte zhubnejšie, keď sa toto úplne nejasné využívanie zásluh chce aplikovať na zosnulých“: ako nepravdivá, opovážlivá, urážajúca nábožné uši, pohrdlivá voči rímskym biskupom a voči praxi a čítaniu univerzálnej Cirkvi, vedúca do heretického omylu, ako to bolo u Petra de Osmu. Táto veta bola opätovne zavrhnutá ako 22. článok Lutherovho učenia“: DS 2642.

9. Preto Cirkev aj dnes pobáda všetkých svojich synov, aby uvažovali a premýšľali nad používaním odpustkov a o tom, ako táto záležitosť prospieva synom Cirkvi i celej kresťanskej spoločnosti.

Spasiteľné používanie odpustkov – aby sme pripomenuli to najdôležitejšie – na prvom mieste učí, „aké je zlé a trpké“ opúšťať „Pána Boha“.⁴⁴ Keď veriaci získavajú odpustky, zároveň chápu, že iba vlastnými silami by neboli schopní napraviť zlo, ktoré zapríčinili svojimi hriechmi sebe samým i celej komunite, a tak sú povzbudzovaní na spasiteľné úkony pokory.

Okrem toho používanie odpustkov hovorí o tom, ako hlboko sme si navzájom v Kristovi spojení a ako nadprirodzený život každého z nás môže prospievať tým druhým, aby i oni mohli byť ľahšie a intímnejšie zjednotení s Otcom. Teda používanie odpustkov účinne povzbudzuje k láske a vedie k jej jedinečnému prejavovaniu, keď veriaci poskytujú pomoc tým bratom, ktorí zomreli v Kristovi.

10. Verejná úcta k odpustkom tiež posilňuje nádej a dôveru v dosiahnutie plného zmierenia s Bohom Otcom. To však neznamená, že by sa mohli ospravedlňovať nedbanlivosti, alebo sa umenšovalo úsilie o dosiahnutie podmienok, ktoré sa vyžadujú k plnému spoločenstvu s Bohom. I keď sú odpustky zadarmo dané, sú udeľované tak živým, ako aj zomrelým za určitých podmienok. Na ich získanie sa vyžaduje na jednej strane vykonanie predpísaných úkonov, na druhej strane sa vyžaduje, aby mal veriaci nevyhnutné dispozície; čiže aby miloval Boha, zavrhol hriech, skladal svoju nádej do Kristových zásluh a pevne veril vo veľkú pomoc, ktorú mu poskytuje spoločenstvo svätých.

Rovnako by sa nemalo zabúdať na to, že veriaci, ktorí získavajú odpustky, poslušne sa podriaďujú zákonitým pastierom Cirkvi – najmä nástupcovi Petra, kľučiarovi neba –, ktorým Spasiteľ zveril úlohu pást' a riadiť jeho Cirkev.

Spasiteľné ustanovenie odpustkov svojím spôsobom prispieva, aby sa Cirkev predstavila Kristovi bez akejkoľvek škvrny a vrásky, svätá a nepoškvrnená⁴⁵ a podivuhodne zjednotená putom lásky so svojim Pánom. Keďže prostredníctvom odpustkov sa údy Cirkvi, ktorá

PIUS XI., vyhlásenie mimoriadneho Svätého roku – *Quod nuper*: „...milosrdne v Pánovi udeľujeme odpustenie celého trestu, ktorý veriaci musia odpykať za svoje hriechy, pod podmienkou, že každý z nich najskôr dôjde k odpusteniu vlastných vín“: AAS 25 (1933), s. 8.

PIUS XII., vyhlásenie veľkého všeobecného jubilea *Iubileum maximum*: „A tak pre celý tento rok všetkým veriacim... ktorí sa riadne vyspovedajú, pristúpia k Pánovmu stolu a zbožne navštívia... baziliky... ako aj prednesú... modlitby, v Pánovi milosrdne udeľujeme plné odpustenie celého trestu, ktorý musia odpykať za svoje hriechy“: AAS 41 (1949), s. 258 – 259.

⁴¹ Porov. ŠTVRTÝ LATERÁNSKY KONCIL, kap. 62: DS 819.

⁴² Porov. TRIDENTSKÝ KONCIL, *Decretum de indulgentiis*: DS 1853.

⁴³ Porov. *Tamže*.

⁴⁴ *Jer 2*, 19.

⁴⁵ Porov. *Ef 5*, 27.

podstupuje očisťovanie, rýchlejšie spájajú s údmi nebeskej Cirkvi, pre tie isté odpustky Kristovo kráľovstvo sa čoraz viac a rýchlejšie obnovuje, „kým nedospejeme všetci k jednote viery a poznania Božieho Syna, k zrelosti muža, k miere plného Kristovho veku“.⁴⁶

11. Svätá matka Cirkev vychádza zo základu týchto právd a odporúča svojim veriacim používať odpustky ako prax, ktorá bola po mnohé stáročia a je aj dnes kresťanskému ľudu drahá, ako to dokazuje skúsenosť. Tým však matka Cirkev rozhodne nemieni znižovať hodnotu ostatných prostriedkov posväcovania a očisťovania, na prvom mieste najsvätejšiu omšovú obetu a sviatosti, najmä sviatosť pokánia. Nechce pochopiteľne znižovať dôležitosť oných hojných prostriedkov pomoci, akými sú sväteniny, skutky nábožnosti, pokánia a lásky. Všetky tieto prostriedky majú spoločné to, že spôsobujú posvätenie a očistenie tým účinnejšie, čím užšie sa veriaci zjednocuje láskou s Kristom hlavou a s telom Cirkvi. Odpustky tiež potvrdzujú prvenstvo lásky v kresťanskom živote. Ved' odpustky nemožno získať bez úprimného obrátenia zvaného *metanoia* a bez zjednotenia s Bohom, k čomu pristupuje vykonanie predpísaných úkonov. Tak je teda zachovaný poriadok lásky, do ktorého sa vďaka rozdeľovaniu pokladu Cirkvi včleňuje odpustenie trestov.

Cirkev napokon odporúča svojim veriacim, aby neopomínali ani nezanedbávali sväté tradície otcov, ale aby ich prijímali ako drahocenný poklad katolíckej rodiny a aby ich uchovávali v patričnej úcte. Ponecháva však pri používaní týchto prostriedkov očistenia a posvätenia každému slobodu, aká patrí Božím synom. Zároveň však neustále pripomína tie prostriedky, ktoré treba pri dosahovaní spásy uprednostňovať, pretože ide o prostriedky nevyhnutné alebo lepšie a účinnejšie.⁴⁷

S cieľom povznesenia dôstojnosti odpustkov a úcty k nim svätá matka Cirkev považovala za vhodné vykonať niektoré zmeny v odpustkovej disciplíne, a preto rozhodla vydať nové normy.

V.

12. Normy, ktoré nasledujú, prijímajúc návrhy biskupských zhromaždení, uvádzajú niektoré vhodné úpravy v oblasti odpustkovej praxe.

Ustanovenia o odpustkoch, ktoré sú obsiahnuté v Kódexe kánonického práva a v dekrétach Svätého stolca, zostávajú nezmenené, pokiaľ nie sú v rozpore s novými normami.

⁴⁶ *Ef* 4, 13.

⁴⁷ Porov. TOMÁŠ AKVINSKÝ, *In 4 Sent.* dist. 20, q. 1, a. 3, q. 1a 2, ad 2 (*S. Th. Suppl.* q. 25, a. 2, ad 2): „...hoci takýmto spôsobom odpustky majú veľký význam pre odpustenie trestu, predsa len iné skutky zadosťučinenia sú záslušnejšie na dosiahnutie hlavnej odmeny, čo je nekonečne lepšie než odpustenie časného trestu.“

Pri zostavovaní týchto nových noriem sa dbalo predovšetkým na tri veci: aby boli stanovené nové pravidlá pre čiastočné odpustky, aby sa zaviedlo vhodné zníženie počtu úplných odpustkov a dala sa takzvaným „vecným“ a „miestnym“ odpustkom jednoduchšia a dôstojnejšia forma.

Pokiaľ ide o čiastočné odpustky, zrušením starého určovania dní a rokov je stanovené nové pravidlo, či miera, berúc do úvahy úkon veriaceho, ktorý koná to, čo sa vyžaduje na získanie odpustkov.

Úkon veriaceho – okrem zásluhy, ktorá je jeho hlavným ovocím – môže viesť k získaniu odpustenia časného trestu, ktoré je tým väčšie, čím väčšia je láska konajúceho a významnejší je vykonaný skutok. Preto sa zdalo vhodným stanoviť, aby odpustenie časného trestu, ktoré veriaci svojím úkonom získa, slúžilo zároveň aj ako miera na odpustenie trestu, ktoré cirkevná autorita slobodne udeľuje spolu s ustanovením čiastočných odpustkov.

Ďalej sa zdalo vhodné znížiť zodpovedajúcim spôsobom počet úplných odpustkov, a to preto, aby ich veriaci mali vo väčšej úcte a mohli ich získať s náležitou disponovanosťou. Veď tomu, čo je časté, venuje sa malá pozornosť, a málo sa cení to, čo sa hojne ponúka. Navyše mnohí veriaci potrebujú určitý čas na to, aby sa mohli vhodne pripraviť na prijatie úplných odpustkov.

Čo sa týka vecných a miestnych odpustkov, nebol iba značne znížený ich počet, ale bol tiež zrušený ich názov, aby jasnejšie vyšlo najavo, že odpustky sú obdarené úkony vykonané veriacimi, a nie veci či miesta, ktoré sú iba príležitosťami na získavanie odpustkov. Členovia nábožných združení môžu získavať im vlastné odpustky, keď vykonajú úkony, ktoré sú predpísané, nie je však pritom nutné používať vonkajšie insígnie.

NORMY

N. 1 – Odpustky sú odpustenie časného trestu pred Bohom za hriechy, ktoré sú už odpustené, čo sa týka viny. Dostane ho náležite pripravený veriaci v Krista za istých a stanovených podmienok pomocou Cirkvi, ktorá ako služobníčka vykúpenia svojou mocou rozdáva a aplikuje poklad zadosťučinení Krista a svätých.

N. 2 – Odpustky sú čiastočné alebo úplné podľa toho, či oslobodzujú od časného trestu za hriechy čiastočne alebo úplne.

N. 3 – Tak čiastočné, ako aj úplné odpustky môžu byť vždy aplikované za zomrelých na spôsob prosebnej modlitby.

N. 4 – Čiastočné odpustky sa odteraz budú označovať iba slovami „čiastočné odpustky“ bez akéhokoľvek ďalšieho určenia počtu dní alebo rokov.

N. 5 – Veriacemu, ktorý aspoň so skrúšeným srdcom vykoná úkon obdarený čiastočným odpustkom, udeľuje sa prispením Cirkvi odpustenie časného trestu v takej miere, v akej svojim úkonom už aj sám takéto odpustenie [u Boha] získal.

N. 6 – Úplné odpustky možno získať iba raz za deň, pričom zostáva v platnosti predpis stanovený v Norme 18 ohľadom tých, čo sa nachádzajú v hodine smrti.

Čiastočné odpustky však možno získať viackrát v tom istom dni, pokiaľ nie je výslovne určené inak.

N. 7 – Na získanie úplných odpustkov je nutné vykonať úkon, ktorý je odpustkami obdarený, a splniť ďalšie tri podmienky: sviatostná spoveď, eucharistické prijímanie a modlitba na úmysel najvyššieho veľkňaza. Okrem toho sa vyžaduje vylúčenie každej pripútanosti k akémukoľvek hriechu, aj k všednému.

Ak chýba plná vnútorná dispozícia alebo nie sú splnené tri podmienky na získanie úplných odpustkov, odpustky budú iba čiastočné, pri zachovaní toho, čo je predpísané v norme 11 „pro impeditis“, čiže vzťahujúcej sa na hatených legitímnou prekážkou.

N. 8 – Tri podmienky na získanie úplných odpustkov možno splniť počas viacerých dní pred alebo po vykonaní predpísaného odpustkového úkonu. Je však vhodné, aby sväté prijímanie a modlitba na úmysel najvyššieho veľkňaza sa vykonali v ten istý deň ako odpustkový úkon.

N. 9 – Na základe jednej sviatostnej spovede možno získať viac úplných odpustkov; zatiaľ čo na základe jedného svätého prijímania a jednej modlitby na úmysel najvyššieho veľkňaza možno získať iba jedny úplné odpustky.

N. 10 – Podmienke modlitby na úmysel najvyššieho veľkňaza sa naplno zadostučiní, keď sa na jeho úmysel recituje jeden *Otčenáš* a jeden *Zdravas*. Jednotliví veriaci však môžu slobodne recitovať ktorúkoľvek inú modlitbu podľa im vlastnej zbožnosti a úcty voči Rímskemu veľkňazovi.

N. 11 – Zostáva v platnosti právomoc spovedníkov im udelená kánonom 935 *Kódexu kánonického práva* (1917) zameniť hateným veriacim predpísaný úkon a okolnosti na jeho vykonanie. Miestni ordinári to môžu povoliť tým veriacim, nad ktorými podľa normy práva vykonávajú právomoc a bývajú na miestach, v ktorých vôbec nemôžu pristupovať k sviatostnej spovedi a k prijímaniu, alebo je pre nich veľmi ťažké k týmto sviatostiam pristúpiť. Títo môžu získať úplné odpustky bez aktuálnej spovede a prijímania pod podmienkou, že si vzbudia úprimnú ľútosť a predsavzatie, že k týmto sviatostiam pristúpia čím skôr, len čo im to bude možné.

N. 12 – Rozlíšenie odpustkov na osobné, vecné a miestne sa už nepripúšťa, aby sa tak jasnejšie dalo najavo, že odpustky sú viazané na úkony veriacich v Krista, i keď niekedy sú spojené s určitým predmetom alebo miestom.

N. 13 – *Enchiridion odpustkov* (manuál) bude revidovaný takým spôsobom, aby odpustkami boli obdarené iba tie zvlášť významné modlitby a skutky nábožnosti, lásky a pokánia.

N. 14 – Zoznamy a stručné obsahy odpustkov rehoľných rádov a kongregácií, spoločností, ktoré žijú komunitne bez sľubov, sekulárnych inštitútov a nábožných združení veriacich budú čo najskôr revidované tak, aby úplné odpustky bolo možné získať iba v osobitných dňoch stanovených Svätým stolcom na návrh najvyššieho moderátora (generálneho predstaveného), alebo ak ide o nábožné združenia, na návrh miestneho ordinára.

N. 15 – Vo všetkých kostoloch, verejných kaplnkách alebo poloverejných kaplnkách – pre tých, čo ich právoplatne používajú – možno získať 2. novembra jedny úplné odpustky, ktoré možno privlastniť iba zomrelým.

Vo farských kostoloch možno okrem toho získať úplné odpustky dvakrát do roka: v deň sviatku titulárneho svätca a dňa 2. augusta, na ktorý pripadajú odpustky Porciunkuly, alebo v inom dni vhodne stanovenom ordinárom.

Uvedené odpustky možno získať buď v dňoch vyššie určených, alebo so súhlasom ordinára v predchádzajúcu alebo nasledujúcu nedeľu.

Všetky ostatné odpustky spojené s kostolmi a kaplnkami majú byť čo najskôr revidované.

N. 16 – Predpísaný úkon na získanie úplných odpustkov spojených s kostolom alebo kaplnkou spočíva v nábožnej návšteve týchto posvätných miest, v ktorých sa prednesie Modlitba Pána a Vyznanie viery (*Otče náš* a *Verím v Boha*).

N. 17 – Veriaci, ktorý nábožne používa náboženský predmet (krucifix, kríž, ruženec, škapuliar, medaila) náležite požehnaný kňazom, môže získať čiastočné odpustky.

Ak je však takýto predmet požehnaný najvyšším veľkňazom alebo biskupom, veriaci, ktorí ho nábožne použijú, môžu získať aj úplné odpustky v deň sviatku svätého Petra a Pavla, apoštolov, pridajúc však pritom hociktorú zákonne schválenú formulu Vyznania viery.

N. 18 – Ak nemôže byť prítomný kňaz, ktorý by veriacemu v ohrození života vyslúžil sviatosti a udelil apoštolské požehnanie s pripojenými úplnými odpustkami podľa normy kánona 468, § 2 *Kódexu kánonického práva*, svätá matka Cirkev tomuto veriacemu riadne disponovanému láskavo udeľuje úplné odpustky na ich získanie v hodine smrti za podmienky, že počas života sa zvyčajne modlieval nejaké modlitby. Na takéto získanie úplných odpustkov je chvályhodné použiť kríž s Ukrižovaným alebo kríž.

Tieto úplné odpustky v hodine smrti môže získať veriaci, aj keby v ten istý deň už získal iné úplné odpustky.

N. 19 – Normy vydané o úplných odpustkoch, zvlášť tie, ktoré sa uvádzajú v norme 6, vzťahujú sa aj na úplné odpustky, na ktoré sa doteraz zvyklo odvolávať vyjadrením *toties quoties (tol'kokrát kol'kokrát)*.

N. 20 – Svätá matka Cirkev, ktorá venuje maximálnu starostlivosť zosnulým veriacim, ustanovila, že za zosnulých sa širším spôsobom budú konať príhovory v každej svätej omši; zároveň tak ruší každé osobitné privilégium v tomto ohľade.

Prechodné normy

Nové normy, ktoré sa týkajú získavania odpustkov, nadobudnú platnosť po uplynutí troch mesiacov odo dňa, v ktorom táto konštitúcia bude uverejnená v *Acta Apostolicae Sedis*.

Odpustky spojené s užívaním predmetov nábožnosti, ktoré nie sú vyššie uvedené, zanikajú po uplynutí troch mesiacov odo dňa, v ktorom táto konštitúcia bude uverejnená v *Acta Apostolicae Sedis*.

Revidovania vo veci odpustkov, o ktorých sa hovorí v Norme 14 a Norme 15, nech sa predložia posvätej Apoštolskej penitenciárii do jedného roka. Odpustky, ktoré neboli potvrdené po uplynutí dvoch rokov odo dňa tejto Konštitúcie, strácajú akúkoľvek platnosť.

Chceme, aby tieto naše ustanovenia a predpisy boli stabilné a účinné teraz i v budúcnosti aj napriek Konštitúciám a apoštolským nariadeniam, ktoré boli vydané našimi predchodcami, a ostatným predpisom, hoci aj hodným osobitnej zmienky, ktoré natoľko, nakoľko je to nevyhnutné, odvolávame.

Dané v Ríme pri Svätom Petrovi dňa 1. januára 1967, v Oktáve Narodenia nášho Pána Ježiša Krista a v štvrtom roku nášho pontifikátu.

PÁPEŽ PAVOL VI.

* AAS 59 (1967), s. 5-24